

2022, Vol. 3(2), 353-367
© The Author(s) 2022
Article reuse guidelines:
<https://dergi.bilgi.edu.tr/index.php/reflektif>
DOI: 10.47613/reflektif.2022.75
Article type: Research Article

Received: 12.04.2022
Accepted: 15.05.2022
Published Online: 01.06.2022

Ezgi Irgil*

Konumsallık, Mülakatlar ve Göç Çalışmalarında Araştırmacı Olmak *Positionality, Interviews and Being a Researcher in Migration Studies***

Öz

Bu makale, araştırmacı olarak içinde bulunulan, özellikle göç çalışmalarındaki, konumsallık tartışmalarına katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Göç alanındaki mevcut akademik çalışmalar, araştırmacının konumsallığını göçmen topluluğun içindeki içerideki araştırmacı ve kendi kimliğinin dışında bir kimliğe sahip göçmen topluluk ile etkileşimde olan dışarıdaki araştırmacı diye ele alır. Bu makale, araştırmacının ev sahibi topluluğun içinde kabul edildiği ve mülakat sorularının göçmen bir gruba dair olduğu bir konum olan *atfedilen içerideki* kategorisini ortaya koymaktadır. Bu kategori ile aynı menşee sahip olmanın etnik kimliğin ötesine geçen bir özellik olarak ortaya çıktığını ve görüşmecilerin ev sahibi topluluğa mensup olmasının, göçmen topluluğa mensup olmasından farklı etik boyutlar içermesinden dolayı aynı bir kategori olarak ele alınması gerektiğini savunmaktadır.

353

Abstract

This article aims to contribute to the literature on positionality in migration studies. Current literature on migration studies and positionality focus on the researcher being an insider from a migrant community or being an outsider conducting research on a migrant community different from his/her own. This article introduces assigned insider as a new category and defines it as a position when both the interviewees and the researcher are of the same local origin in which the researcher is considered an insider of the host community and the interview questions are about a migrant group. Thus, I argue that the same local origin operating as an overriding feature that goes beyond ethnicity and the interviewees being from the host community involving different ethical aspects than that from a migrant community requires assigned insider to be considered as a separate category.

Anahtar kelimeler

Göç, mülakat, metodoloji, konumsallık, Türkiye

Keywords

Migration, interviews, methodology, positionality, Turkey

* The Swedish Institute of International Affairs, ezgi.irgil@ui.se, ORCID: 0000-0003-2815-4493.

** Bu makale Türkçeye Gökşin Uğur tarafından çevrilmiş olup makalenin İngilizce orijinali Migration Studies dergisinde yayımlanmıştır (DOI: <https://doi.org/10.1093/migration/mnaa016>). Ayrıca bu makale, Stiftelsen Wilhelm och Martina Lundgrens Vetenskapsfond tarafından Hibe [2018-2272] altında desteklenen saha çalışmasının bir ürünüdür.

Giriş

Tez çalışmamın doğduğum ve büyüdüğüm şehir olan Bursa'da gerçekleşeceği belli olduğunda, araştırma sahasına ve görüşmeleri gerçekleştireceğim kişilerin ait olduğu sosyal normlara olan aşinalığımdan kaynaklı olarak konumumun bana daha iyi erişim ve görüşmecilerle daha hızlı ilişki kurma olanağı sağlayacağını farkındaydım (Al-Makhamreh ve Lewando-Hundt, 2008; Labaree, 2002). Öte yandan uzun yıllardır Bursa'da yaşamıyor, kente ya da sakinlerine karşı özel bir bağ hissetmiyordum. Dolayısıyla kendimi ne içerideki ne dışarıdaki olarak konumlandırıyordum (Ergun ve Erdemir, 2010). Bursa'da doğmuş ve/ya yetişmiş olan ev sahibi topluluk mensupları ile görüşmelerime başladığımda ise, benim kendimi nasıl gördüğümün bağımsız olarak görüşmecilerin beni “kendilerinden biri” olarak gördüklerini fark ettim. Dahası, görüşmecilerin yadırgadığı sorularla karşılaştıklarında gösterdikleri tepkilerde ya da tereddütlerde, beni “dışarıdaki” olarak görmedikleri gerçeği, bir kez daha kendini belli ediyordu. Bu noktada konumum, görüşmeciler tarafından benden beklentilerine göre belirleniyor, “makbul içerideki” ya da “makbul olmayan içerideki” olarak konumlanmam ise benzer şekilde atfettikleri konuma bağlı olarak şekilleniyordu. Peki, benim araştırmacı olarak konumum tam olarak neydi?

354

Sosyal bilimlerde ve özellikle göç çalışmalarında içerideki/dışarıdaki sınıflandırması yaygın olarak tartışılmalıdır. İçerideki/dışarıdaki konumsallıklarına dair ilk çalışmalar bu sınıflandırmayı bir ikilem olarak ele alır. Öte yandan, yıllar içinde birçok akademisyen içerideki ve dışarıdaki ayrımının keskin bir ikilemden ziyade bir süreklilik [*continuum*] ya da araştırmacı ile görüşmeci arasında müzakere halinde olan durumsal konumun bir yansıması olduğuna dikkat çekmişlerdir (Carling, Bivand Erdal ve Ezzati, 2014; Kusow, 2003; Labaree, 2002; Nowicka ve Cieslik, 2014; Skrutkowaski, 2014). Bu çalışmalar, araştırmacının konumunun sadece kendisi tarafından değil, görüşmeciler tarafından da belirlendiğini belirtmektedir. Bu dinamik aynı zamanda içerideki ve dışarıdaki konumsallıklarının akışkan bir durum olduğunu göstermektedir. Göç çalışmaları alanına odaklanan Carling, Bivand Erdal ve Ezzati (2014), söz konusu içerideki/dışarıdaki sınıflandırmasını, araştırmacının göçmen topluluklarla görüşmeleri esnasında maruz kaldığı çeşitli arada kalmış konumsallıkları kast ettikleri “üçüncü konumlar” kavramını ortaya koymak suretiyle genişletir ve katmanlandırır. Öte yandan söz konusu çalışmalar, göçmen topluluklarla araştırma yürüten araştırmacının görüşmeci tarafından “ev sahibi topluluk açısından içerideki”¹ sayıldığı durumları kapsamamaktadır. Tam da literatürdeki bu açığa cevap verme niyeti taşıyan bu makale, sahadaki şahsi deneyimlerimden yola çıkarak kendini benzer durumda bulan diğer araştırmacılara yol gösterici olmayı hedeflemektedir.

Nitekim “ev sahibi topluluğun içinden olmak”, göçmen topluluk tarafından içerideki sayılmaktan farklı bir kategoriye denk düşer. Dolayısıyla bu yeni kategoriye “atfedilen içerideki” olarak adlandırıyor ve bu kavramı da hem araştırmacının hem görüşmecinin aynı menşeden olduğu ve araştırma konusunun bu menşedeki göçmen topluluğa dair olduğu durumlarda, araştırmacıya ev sahibi topluluktan olan görüşmeciler tarafından atfedilen konum olarak ta-

nımlıyorum. Bu konum araştırma konusunun göçmen topluluklar olduğu bağlamlarda araştırmacının görüşmeciler tarafından içerideki olarak konumlandırıldığı duruma benzetilebilir. Ancak burada *atfedilen içeridekini* önceki kategorilerden ayıran, böylelikle araştırmacıların dikkatine sunularak literatüre katkı sağlayan iki unsur bulunmaktadır: (1) görüşmecilerle aynı yerel menşeden olma ve (2) görüşmelerin ev sahibi toplulukla yapıyor olması.

İlk unsurda bahsedilen “aynı yerel menşe”, araştırmacı ve görüşmecilerin örtüşen hayat deneyimlerine sahip olmalarına sebep olabilecek, hayatlarının belli bir döneminde yaşadıkları ya da büyüdükleri yerel bağlamdır. Bu ortaklık, bireyler arasında farklı türden bir bağ kurarak etnik köken veya uyruk gibi aidiyetlerin önüne geçebilir. Göç çalışmalarında, içerideki/dışarıdaki sınıflandırmasında etnik köken ve uyruğun oynadığı roller derinlemesine ele alınmıştır (Ryan, 2015). Örneğin “varsayılan içerideki” konumu buna bir örnektir. Araştırmam esnasında, etnik olarak kendini Türk, Kürt, Bulgar-Türk vb. olarak tanımlarken yerel menşe açısından kendini ev sahibi topluluğun mensubu olarak gören kişilerle görüştim. Bu esnada konuşma biçimim benim de görüşmecilerle aynı şehirden olduğuma dair ipuçları taşıdığından, ortak yaşam deneyimlerimiz hızlıca dostane bir ortam yaratılmasına vesile oldu (Dwyer ve Buckle, 2009; Labaree, 2002). Görüşmenin başlarında, birtakım başka konular üzerine konuşurken, De Andrade (2000) tarafından ileri-geri diyalog [*back-and-forth dialogue*] olarak adlandırılan, ortak paydalar bulmak üzere bir sohbet hâsıl olmaya başladı. Bu ortaklık, paylaştığımız yerel menşeden hareketle kuruldu. Nitekim iki tarafı bir çatı altında birleştiren öge, saha araştırmasının gerçekleştiği şehir olmuştu.

İkinci olarak, görüşmecilerin ev sahibi topluluğa mensup olması görüşmecilere dair etik kaygılardaki farklılaşmadan kaynaklı olarak mevcut literatürü genişletmeye olanak sağlıyor. Birçok göçmen topluluk – özellikle zorunlu göçmenler ve mülteciler – ulaşması güç veya kırılğan topluluklar olarak görülüyor (Jacobsen ve Landau, 2003). Kırılğanlık unsuru, göçmenin yasal statüsü, içinde bulunduğu muhtemel güvencesiz ve zorlu koşullar, çevresi, yaşam koşulları, ev sahibi topluluk mensupları ile güç ilişkileri, sınır dışı edilme ihtimali ve benzeri koşullara istinaden şekillenen göçmenin kişisel güvencesinin araştırmacı tarafından merkeze alınmasını gerekli kılıyor (Zapata-Barrero ve Yalaz, 2019). Öte yandan, atfedilen içerideki kategorisi ev sahibi topluluk mensuplarına dair bir konumsallığa işaret ettiğinden, bu kategorideki etik kaygılar göçmenlerle yapılan çalışmalarda karşımıza çıkan etik kaygılarla aynı olmuyor. Bu elbette ev sahibi topluluk mensuplarının anonimlik ve mahremiyet gibi etik kaygıları olmadığı anlamına gelmiyor (Kaiser, 2012), fakat ev sahibi topluluk mensupları ile yapılan görüşmelerin göçmenlerle yapılan görüşmelerle aynı kategoride ele alınması da söz konusu değil. Örneğin, çalışmaya dâhil olmama tercihinin, ev sahibi topluluk mensubu ile zorunlu göçmen açısından çok farklı sebeplere dayandığını düşünüyorum. Dolayısıyla, bu makalede ortaya koyduğum konumsallık kategorisi, göç çalışmalarında daha evvel ele alınan kategorilerden görüşmedeki araştırmacı-görüşmeci ortak paydasının vatandaşlığın ötesinde birleştirici

unsur olarak yerellik olması ve soruların ev sahibi topluluk açısından göçmenlere bakış açılarını incelemesi bunun da etik olarak “savunmasız” [*vulnerable*] addedilen göçmen bir gruba odaklanmaması olarak iki sebepten önceki literatürden farklılaşıyor.

Atfedilen içerideki konumuna dair ortaya koyduğum bu unsurlar ışığında, görüşmelerin görüşmeler esnasında beklentilerini ve hayal kırıklarını dışa vurdukları iki tür tepkiyi inceleyeceğim. Bu tepkilerden ilki olan aktif hoşnutsuzluk, araştırmacının motivasyonlarının direkt olarak sorgulanması ve araştırmacıyı “düzeltmek” şeklinde tezahür ediyor. İkinci tür tepkiyi oluşturan pasif hoşnutsuzluk ise kendisini görüşmecinin mimiklerinde, yüz ifadelerinde ve görüşme esnasında başvuru ve bazen sorunun cevapsız bırakılmasıyla nihayetlenebilen uzun sessizliklerde gösteriyor. Görüşme yöntemi ve görüşmelerin niteliği uzun zamandır akademik olarak tartışılan bir mesele. Görüşme, bir yöntem olarak araştırma sürecinde çeşitli dinamikleri ve müzakereleri ortaya çıkarma potansiyeline sahip olduğundan, daha iyi analizler ortaya koyabilmek adına bugüne değin bu yöntemi geliştirmek için çeşitli iyileştirmeler ileri sürüldü (Rathbun, 2008; Silverman, 2017). Bu makalede, mümkün olan en sağlam verinin toplanmasında ve görüşme yöntemiyle veri toplama sürecinin güçlendirilmesinde – ki bu görüşme yönteminin yüz yüze doğasından kaynaklanır (Brinkmann, 2013) – söz konusu tepkilerin tanımlanmasının ve etraflıca ele alınmasının elzem olduğunu öne sürüyorum.

Konumsallığa dair mevcut literatür

Konumsallık tartışmalarında, dışarıdan olma durumu tarafsız gözlemcilikle ilişkilendirilirken içeriden olma durumunun çalışılan gruba daha iyi anlamayı mümkün kıldığı addedilir (Kaufman, 1994; Merton, 1972). Dışarıdaki araştırmacı, araştırdığı grup ile arasındaki mesafeden sebep daha nesnel bir analiz sunmaya teşneyken, araştırmacının içerideki olmasının araştırmacıya daha kolay erişim, daha hızlı samimiyet kurma ve sahadakilerle daha rahat iletişim kurma gibi avantajlar sağlayacağı kabul edilmektedir (Asselin, 2003; Bonner ve Tolhurst, 2002; Brannick ve Coghlan, 2007; Chavez, 2008). Yakın geçmişte ise bu ikilemden ziyade “aradalık” [*in-betweenness*] fikri yaygın kabul görmeye başlamıştır.

Bu fikre göre, içerideki/dışarıdaki sınıflandırması bir süreklilik teşkil eder ve toplumsal cinsiyet, yaş, sınıf gibi yer yer birbiriyle eşzamanlı olarak işlev gösterebilecek birden çok kategoriye içinde barındıracak şekilde tanımlanmaktadır (Bourke, 2014; Jacobs-Huey, 2002; Major ve Savin-Baden, 2011; Tarrant, 2014). Araştırmacının sosyal konumu, kişisel nitelikleri, deneyimleri ve inançları bu tanımlamada önemli yer tutar (Berger, 2015). Bu durum araştırmacının kuramsal çerçevesi ya da ilgili iktidar ilişkileri dâhil olmak üzere çeşitli etmenlerden etkilenebilmektedir (Corlett ve Mavin, 2017; Sidaway, 2000). Cui (2015, s. 356) “*araştıran-araştırılan ilişkisi dinamiktir ve müzakereye açıktır*” der. Örneğin Weiner-Levy ve Queder (2012), gerçekleştirdikleri saha araştırmasının öncesinde, görüşmecilerini ve kendi arka planlarını göz önünde bulundurdıklarından konumlarının farkında olduklarını düşünmüş olmalarına rağmen, sahadaki etkileşimleri esnasında konumlarının – dolayısıyla veri top-

lama süreçlerinin – etkilendiğini iddia eder. Bu müzakere süreci, araştırılanın araştırmacıyı etkilediği kadar araştırmacının araştırılanı etkilemesiyle de sonuçlanır (Ryan ve Golden 2006). Öte yandan, bu makalenin merkezinde araştırmacının araştırılan tarafından nasıl algılandığı ve bunun sebep olabileceği sonuçlar yer aldığından, makalede söz konusu müzakerenin ilk kısmına ağırlık veriyorum.

Göç çalışmaları yaygın olarak göçmen toplulukları, mültecileri ve benzer demografik grupları odağına alır. Söz konusu araştırmalarda, araştırmacı çoğunlukla ya göçmen topluluğa mensuptur ya da değildir – ki bu durumda etnik köken farklılıklarının diğer farklılıklara kıyasla daha ön plana çıkması muhtemeldir (Gawlewicz, 2016; Leung, 2015; Morosanu, 2015; Nowicka ve Cieslik, 2014; Ryan, 2015). Her ne kadar göç çalışmalarında “etnik mercek” görüşü yoğun eleştiriye maruz kalmışsa da (Glick Schiller ve Caglar, 2009; Wimmer ve Glick Schiller, 2003), göç çalışmalarının merkezinde varış ülkesinden farklı etnik köken yahut uyruğa sahip kişiler olduğu düşünüldüğünde, bu mercek kaçınılmaz hale gelebilmektedir. Göç alanında çalışan akademisyenler, etnik kökenin söz konusu ilişkilene mede oynadığı rolü teşhis edip konumsallıkların alanını genişletirken, bu iki alanın belirginleştiği noktalarda içerideki/dışarıdaki tartışmalarındaki çeşitliliğe odaklanmışlardır.

Carling, Bivand Erdal ve Ezzati (2014), araştırmacıların göçmen topluluklarla ilişkilene melerinde kendilerini bulabilecekleri “üçüncü konumlar” kavramını farklı katmanlarıyla ortaya koymuşlardır. Bunu yaparken sahadaki araştırmacının görüşme esnasındaki konumunu etkileyen imleçlerin de bir listesini çıkartmışlardır. İsim, meslek ve tır, toplumsal cinsiyet ve yaş grubu, fiziksel görünüş, giyim tarzı, ebeveynlik, görünür hamilelik, dil yeterliliği ve kullanılan dil, kültürel uyumluluk, din, göçmenlik deneyimleri gibi unsurlar bu imleçler arasında yer alır. Bu noktada her bir imleç, araştırmacının konumsallığını etkileyen bir kişisel özellik olarak da değerlendirilebilir.

Yazarlar bu imleçlere dayanarak, araştırmacının konumuna dair beş kategori tespit etmektedir. Bunlardan ilki araştırmacının “açıkça üçüncü taraf” olduğu, yani göçmenler üzerine araştırma yürüten araştırmacının ne çoğunluk ne de azınlık (göçmen) olan grupla bir bağlantısının olduğu durumdur. “Fahri içerideki”, araştırmacının araştırılan göçmen topluluk ile dil yetkinliği ya da topluluk içinden biriyle şahsi ilişkisi üzerinden ilişkilene me kurduğu, dolayısıyla, araştırılan topluluğa ait olmasa da topluluk tarafından kabul gördüğü konumu ifade eder. Üçüncü kategori olan “vekâleten içerideki”, araştırmacının araştırılan göçmen topluluktan olmamakla birlikte kendisinin de başka bir göçmen topluluğa ait olduğu konumu işaret eder. Bu kategorinin bir adım ötesinden yer alan “melez içerideki-dışarıdaki” konumunda ise araştırmacı hem çoğunluk hem de azınlık olan grupla ortak payeler taşır. Bu durum özellikle araştırmacının bir toplulukta azınlıkta olup kendisinden farklı bir göçmen grup üzerine araştırma yaptığı, yani hem araştırılanın hem araştırmacının çoğunlukta topluluğun yerleşimcisi olduğu durumlarda ortaya çıkmaktadır. Son olarak “bariz içerideki”, araştırılan ile aynı göçmen topluluğa mensup olmakla birlikte aynı deneyimlerden geçmeyen araştırmacıları içermektedir.

Bu “üçüncü konum”ların her biri, çeşitli konumsallıklar arasındaki farklılıkları tasvir ederek göç çalışmalarına son derece önemli katkılar sunmuştur.

Konumsallığa dair tartışmaları genişleten Pustulka, Bell ve Trabka (2019), konumsallığın dinamiklerini araştırmacının proje süresince karşılaştığı çeşitli etaplar üzerinden analiz eder, araştırmanın araştırma sürecinde edindiği konumların geçiciliğine odaklanır. Bu çalışmada yazarlar araştırdıkları göçmen grup ile aynı etnik kökene sahip olduğundan araştırmanın ilk etabında “bariz içerideki” olarak görülürler. Saha çalışması esnasında, veri toplama sürecinde karşılaştıkları sorulara paralel olarak konumları müteceviz [*trespassing*] içeridekine evrilir. Bu etap katılımcıların bilgi paylaşma konusunda gönülsüz olduğu ve ağızlarından çıkanlar konusunda daha kontrollü davrandığı evredir. Analiz etabında ise araştırmacılar kendilerini uzak içerideki olarak addeder, zira sahadan edindikleri verileri profesyonel bir yaklaşımla ele almaları gerekmektedir. Projenin son etabında ise, araştırmacılar konumlarını adeta araştırılan grup ile okuyucu arasında bir elçi görevi gördükleri elçivari [*ambassadorial*] içerideki şeklinde tanımlamışlardır.

Bugüne değin göç çalışmalarında gerçekleştirilen görüşmeleri yöntemsel açıdan ele alan çalışmaların büyük bir çoğunluğu, göçmen topluluklarla yapılan görüşmelere odaklanmaktadır. Hâlbuki göç çalışmaları, “*göçmenlerden ev sahibi topluluklara ve aktörlerine, göç politikalarından kamu kurumlarına değin geniş çapta birçok odak noktasını*” içermektedir (Zapata-Barrero ve Yalaz, 2018, s. 4). Ev sahibi toplum söz konusu olduğunda, birçok akademisyen ev sahibi topluluk mensuplarının göçmenlere dair algı ve tutumlarını çalıştı (Bansak, Hainmueller ve Hangartner, 2016, 2017). Ev sahibi topluluk mensuplarının göçmen topluluklara bakış açısından yola çıkan ve araştırmacıların göçle ilgili konularda teorik ve pratik açıdan gelişim kaydetmelerine olanak sağlayan bu çalışmalar, göç çalışmaları içinde önemli bir yer teşkil ediyor. Buradan hareketle ben de “atfedilen içerideki” araştırmacının veri toplama esnasında karşılaşılabileceği zorlukların neler olduğunu inceliyorum.

Araştırmanın ampirik arka planı

Araştırmam esnasında derinlemesine analiz yöntemini kullanarak Bursa’da doğmuş/büyümüş, 15 yılı aşkın süre Bursa’da yaşamış ve halen orada yaşamaya devam eden 60 kişi ile görüşmeler gerçekleştirdim. Buna ek olarak aralarında yerel yönetim ile yerel sivil toplum kuruluşlarında görev alan yetkililerin ve Bursa’da ikamet eden göç uzmanlarının bulunduğu toplam sekiz kişiyle seçkin görüşme gerçekleştirdim. Ev sahibi topluluk mensuplarına yönelttiğim sorular; mahallelerinde gözlemedikleri değişiklikler, gündelik etkinlikleri, Suriyelilere yaklaşımları ve Suriyelilerle gündelik ilişkileri üzerineydi. Özellikle Suriyelilerin bölgedeki varlığı, bunun ekonomik, sosyal, ve kamusal açılardan bölgedeki etkisi, ve Suriyelilerin parkları, pazarları ve camileri kullanımının görüşmeciler tarafından nasıl algılandığı mülakat sorularımın temelini oluşturmakta ve mülakat sorularının akışı da bu sırayı izlemektedir. İlk olarak, Ocak ve Ha-

ziran 2018 aylarında öncül saha araştırması yaptım. Sonrasında Ekim – Kasım 2018 tarihlerinde görüşmelere ve saha gözlemlerine dayalı kapsamlı bir saha araştırması gerçekleştirdim.

Görüşmecilere erişimde hem rastsal örneklem hem de amaca yönelik örneklem yöntemlerine başvurduğum, bu yöntemleri kartopu tekniği ile destekledim. İlk olarak, rastgele seçtiğim dükkân sahiplerine giderek benimle görüşme yapmayı kabul edip etmeyeceklerini sordum. Bu yöntem, farklı arka planlardan gelen (Türk, Kürt vb.) ve farklı yaş grubu ve cinsiyet gruplarından, dolayısıyla en nihayetinde muhtelif gruplardan kişilerle görüşmemi sağladı. Görüşmecilerle aramızdaki etnik köken gibi farklılıklarına rağmen benim de kendileri ile aynı şehirde doğup büyümüş olmam, kurduğumuz diyalogun ilk aşamalarında samimiyet geliştirme safhasını ve sohbetimizin ortaklaştığımız alanlardan ilerlemesini kolaylaştırdı.

Saha araştırmam, Türkiye'nin demokrasi konusunda ciddi gerilemeler yaşadığı bir döneme denk geliyordu. Bu dönemde, resmi söylemler haricinde, ev sahibi topluluk mensuplarının Suriyelilere dair algıları uzun zaman göz ardı edilmişti. Dolayısıyla, artan denetimlere rağmen (Sözen, 2020; Tansel, 2019; Topak, 2017; Yeşil ve Sözeri, 2017), “*Suriyeliler hakkında bir araştırma yürüttüğümü duyduklarını*” ve “*bu konuda kendileriyle de görüşülmesini talep ettiklerini*” belirterek kendileri bana ulaşan görüşmecilerim de oldu. Ele aldığım konunun oldukça gündemde olması dolayısıyla ülkedeki siyasal bağlamın benim için zorluk teşkil etmesini öngörüydüm, ancak görüşmecilerim “*konusmak ve duyulmak*” istediklerini açıkça belirttiler. Katılımı mümkün mertebe arttırmak için ses kaydı almak yerine elle not almayı tercih ettim. Bu durumu kişilerin görüşlerini mümkün mertebe en rahat şekilde aktarmalarını sağlamak için tercih ettim. Aynı gerekçeyle, anonimliklerini korumak namına görüşmecileri nasıl kodladığımı kendilerine göstermek suretiyle (denek numarası, tarih, cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, mahalle bilgisi gibi, örneğin N44-31102018-K-65-İ-SEL) görüşme yaptığım her katılımcıdan sözlü rıza aldım. Bu makalenin devamında da her bir görüşmeciyi kendisine ait kodun ilk kısmıyla anarak (Örneğin N44), görüşmecilerin anonimliklerini korumayı sürdüreceğim.

Konumsallığı genişleten yeni bir kategori

“Atfedilen içerideki” kategorisini yürüttüğüm nitel araştırmaya dayanarak ortaya koydum. Söz konusu kategori, araştırma konusunun belli bir coğrafyadaki göçmen topluluğa dair olduğu çalışmalarda araştırmacıya görüşmeciler tarafından ortak yerel menşelerinden yola çıkarak atfedilmektedir. Ev sahibi topluluk mensupları, araştırma sürecinde araştırmacıyı “biz” olma hissinden kaynaklı olarak ev sahibi topluluğun içinden gördüklerini belirtir (Portes ve Sensenbrenner, 1993). Bu durum görüşmecilerde, araştırmacının belirli davranış ve tutumlara sahip olacağına yönelik beklenti doğurabilmektedir. Görüşmecilerin araştırmacıya atfettiği beklentiler birtakım sosyal norm ve davranışları içermektedir, zira görüşmeciler araştırmacıyı kendi topluluklarından “addetmektedir”. Kendi araştırmam esnasında karşılaştığım durum da buna benzerdi: görüşme gerçekleştirdiğim kişilerin soruları nasıl yönelttiğime, kullandığım

sözcüklere ve kendilerine hangi soruları sormayı tercih ettiğime dair belli beklentileri mevcuttu. Öte yandan aramızdaki arkadaşça tavrın sürmesi, nasıl davranmam gerektiği ve soruları beklentilerini karşılayacak biçimde nasıl sormam gerektiği, görüştüğüm kişiye ve kendisi tarafından “makbul” ya da “makbul olmayan” içerideki olarak algılanmama bağlı olarak farklılık gösteriyordu. Araştırmacının görüşmeci tarafından nasıl konumlandırılacağı önceden tahmin edilemeyebilir (Ryan ve Golden, 2006), ancak söz konusu konumlandırmaların tespit edilmesini sağlayan sözlü ve sözlü olmayan yollar mevcuttur.

Göç çalışmalarında, görüşmelerde beklentilerin belli bir yer teşkil ettiği evvelden beri farkında olunan ve ele alınan bir meseledir. Ancak bu yeni kategoriyi öne sürerek, beklentileri ele alırken beklentiler arasındaki yukarıda bahsi geçen farklılıkları ve görüşmeler esnasında karşılaşılabilecek zorlukları göz önünde bulundurmanın da veri toplama sürecinde elzem olduğunu iddia ediyorum. Makalenin devamında, araştırmacının görüşmeler esnasında karşılaşılabileceği söz konusu zorlukları (1) aktif hoşnutsuzluk ve (2) pasif hoşnutsuzluk olmak üzere iki kategoride ele alacağım. Bu noktada, araştırmacı ile görüşmecilerin aynı yerel menşeden olduğu her durum mutlak olarak “atfedilen içerideki” kategorisini doğuracaktır iddiasında bulunmadığımı belirtmek isterim. Ancak bu durumun veri toplama sürecinde ortaya çıkabileceği göz önünde bulundurulduğunda, bu duruma hazırlıklı olmanın göç alanında çalışan araştırmacılar için faydalı olacağına inanıyorum.

“Atfedilen içerideki” kategorisinin birinci unsuru, aktif hoşnutsuzluk; araştırma esnasında yöneltilen sorulara ve araştırmacı ile araştırılan arasındaki etkileşimlere dair araştırmacıyı “düzeltmeye” yönelik dile getirilen ve araştırmayı terk etmekle sonuçlanmayan her türlü sözlü beyanı içermektedir. Bu hoşnutsuzluk, araştırmacının beklentisi dâhilinde olan davranışlar ile görüşmecinin beklentileri arasındaki uyumsuzluktan doğar ve görüşme öncesi, esnası ve sonrasında görüşmecinin araştırmacının niyetini sorguladığı anlarda tezahür eder.

Görüşme öncesinde tecrübe ettiğim en yaygın tepkiyle kendimi ve araştırma konumu tanıttığım esnalarda karşılaştım. Suriyeli göçmenlerin Türkiye’de sürekli ana gündem maddelerinden biri olması dolayısıyla, karşılaştığım ilk tepkilerin ortaklaşan noktası niyetimi sorgulamaya yönelikti. Görüşmeciler buna dair sorular sordular, orada bulunma sebebimi sorguladılar, araştırma sorunun arkasında yatan sebepleri tespit etmeye çalıştılar ve kendileri ile görüşmek istememin altında yatan niyetleri sorguladılar. Henry (2003), sahada “*nerelisiniz?*” sorusu ile karşılaşmasından yola çıkarak araştırmacının kimliğinin ve bu kimliğin veri toplama sürecine etkisinin önemine vurgu yapar. Bu durum, araştırmacının kendisini görüşmeciler nezdinde temsil etme sürecinde ve karşılaştığı ilk tepkilerdeki zorluklara işaret eder. Saha sürecimde ben de benzer deneyimler yaşadım. Örneğin görüşmecilerden biri (N42) bana “*Yani buralsın. Ama seni kim gönderdi? Bunu kim için yapıyorsun?*” diye sordu. Bu ve benzeri sorular genelde mülakat bittikten sonra “*eklemek istediğiniz bir şey var mı?*” dediğimde karşılaştığım sorular oldu. Bu tarz soruları sıklıkla Türkiyelilerin birbirleri ile karşılaştığında sorduğu tipik sorulardan birisi olan “*aslen nerelisin?*” sorusu takip ediyordu.

Bursalı olduğumu belirtmem, görüşmecilerin bana yaklaşımında sorgulayıcılıktan samimiyete doğru kayda değer bir değişikliğe yol açtı. Ortak alan üzerinden sohbet vesile olan yerel menşemiz, devamında olumlu bir pekiştirici görevi de gördü. Bu karşılıklı paylaşım görüşmeci nezdinde “biz” duygusu yarattığından, “onlar”dan bahsederken ikimizi “biz” çatısı altında birleştirdiğinden, bu durumun görüşmecilerde birtakım beklentiler doğurduğundan söz edilebilir. Bu ayrıca, ortak menşenin etnik kimliğin önüne geçen birleştirici bir unsur olarak görüşmecilerin beklentileri üzerinde olumlu yönde bir etki yarattığına işaret ediyordu. Daha önce de belirttiğim üzere, araştırmam esnasında hem Türk hem Kürt ev sahibi topluluk mensupları ile görüşmeler gerçekleştirdim. Dolayısıyla sohbetimizin başlarında ortak zemini, aynı menşeden olmamız ve şehirle ilişkileneceklerimiz yaratıyordu; fakat bu durum görüşmecilerin onaylamadıkları bir soru ile karşılaşmalarına kadar sürüyordu. Görüşmecilerin beklentilerinin mahiyeti, görüşmeciler sorduğum sorulardan birini beğenmediğinde ve bunu direkt olarak tarafıma ilettiklerinde ortaya çıkıyordu. Hatta görüşmecilerden bazıları ev sahibi topluluğu tanıdığım için “soruları farklı şekilde sormuş olmam gerektiğini” (N17) açıkça dile getirdi. Benzer şekilde, Bursa’da yerleşik olan bir sivil toplum örgütünün başkanına Suriyeliler arasında herhangi bir ayrışma veya çatışma olup olmadığını sorduğumda, bana şu sözlerle cevap verdi:

Bir dakika. Bu soruları Batılı bir mantıkla hazırladığınız aşikâr. Ama burada [Türkiye] işler nasıl yürür, bizler misafirperverlik açısından nasıl insanlarız bilirsiniz. O yüzden soruları Türkiye’nin kültürel değerlerini göz önünde bulundurarak sormalıydım.

Gösterilen bu aktif hoşnutsuzluklar, görüşmecilerin benimle görüşmelerini sonlandırmalarına ya da araştırmacı olarak bana karşı duydukları güveninin sarsılmasına sebep olmadı; daha ziyade görüşmecilerin söz konusu meseleleri bana daha derinlemesine açıklamasına ve sahip olduğum bilgiyi ‘düzeltme’ çabasına girişmesine sebep verdi. Dolayısıyla, görüşme sürecinin bütününde, gözlemlediğim tepkilere bağlı kalmaksızın, araştırmacı olarak ‘içerideki’ olarak görülmememe rağmen görüşmecinin nezdinde ne ölçüde ‘içerideki’ sayıldığım tamamen görüşmeciye ve beni ‘makbul içerideki’ veya ‘makbul olmayan içerideki’ olarak kategori etmesine bağlıydı. Örneğin, “*makbul olmayan içerideki*” olduğumu varsaydıklarında sahip olduğum bilgileri düzelterek beni ‘makbul içerideki’ kılma gayesi taşıyorlardı. Özellikle, daha önce de bahsettiğim gibi görüşme bittiğinde eklemek istedikleri bir şey var mı diye sorduğumda, birkaç görüşmeci “*yönelttiğim sorular hakkında daha çok düşünmüş olmam gerektiğini*” vurguladı (N5, N21, N49). Örneğin, bir görüşmeciyle (N14) diyalogumuz şu şekilde ilerledi:

Araştırmacı: Eklemek istediğiniz başka bir şey var mı?

Görüşmeci: Sorduğunuz sorular, adeta Suriyelileri savunur gibi...

Araştırmacı: Ben bir tarafı savunmuyorum; sorduğum sorular şu an burada ne olup ne bittiğini daha iyi anlamak üzere hazırlandı.

Görüşmeci: O halde [sorular] bu şekilde olmamalıydı. Neyse...

Her ne kadar ben kendimi taraf görmesem de (Drury ve Scott, 2001), görüşmecinin benden beklentisi ve görüşmenin görüşmeci nezdinde nasıl gerçekleştiği, beklentilerin farklılığını açıkça ortaya koyuyordu. Görüşmeden önce, esnasında veya sonrasında gerçekleşen aktif hoşnutsuzluğun bir kısmı Pustulka, Bell and Trabka (2019) tarafından müteceviz içerideki olarak ifade edilen durumla örtüşüyordu. Benim durumumda, her ne kadar görüşmeciler “içerideki olma” durumumu sorgulamasa da “*ne kadar içerideki*” olduğumu sorguluyordu. Her araştırmacının görüşmeler esnasında dikkat etmesi gereken bu tarz unsurları bu kategoride dile getirilen ifadeler oluşturduğundan, veri toplama sürecinde bu ifadeleri tespit etmek ve ele almak kolaydı.

Atfedilen içerideki kategorisinin ikinci unsuru pasif hoşnutsuzluktur. Pasif hoşnutsuzluğu, görüşmecilerin verdikleri cevaplara dair daha dikkatli olmaya başladıkları, her türlü sözlü olmayan tepki olarak ele alıyorum. Bu, özellikle araştırmacı ve ev sahibi topluluktan olan görüşmecilerin dâhil olduğu ve ana konusu göçmen topluluğa dair olan göç araştırmalarında kritik önem taşımaktadır. Bu noktada etik açıdan karşılaşılan zorluk, görüşmecilerin göçmen topluluğa dair “sözlü olmayan” ifadelerini gözlemleyebilmektir. Bu ifade biçimlerinden bazıları şunlardır: görüşmeci cümlesinin sonuna doğru sessizleşerek cümlesini araştırmacının tamamlamasını bekleyebilmekte, soruları geçiştirebilmekte veya açıkça yüz ve el ifadelerinde bulunabilmektedir. Bu her ne kadar göçmenlerin görüşmeler esnasında kendi cevaplarını daimî bir “*özdenetime*” sokmalarıyla (Pustulka, Bell ve Trabka, 2019) örtüşür gibi gözükse de ev sahibi topluluk mensupları toplumsal olarak farklı konumlandığından kendilerinin soruları yanıtlarken yaşadığı çekinceleri göçmenlerinkinden farklı değerlendirmek gerekir. Örneğin, bir göçmenin bir soruya yanıt vermemesinin altında, yasal durumuna ya da sınır dışı edilmesi ile sonuçlanabilecek bir kimlik tespiti korkusuna dair sebepler yatmaktadır. İlerleyen kısımda göstereceğim üzere, ev sahibi topluluk mensupları ise bir soruya cevap vermemeyi tercih ettiğinde bu genellikle araştırmacıdan beklentilerinin farklı olmasından ya da araştırmacının soruları yöneltiş biçiminden kaynaklanır. Her ne kadar ev sahibi topluluk mensuplarının şüpheli yaklaşımı güven eksikliğine ve iddia ettiğim üzere hayal kırıklığına bağlanabilecek olsa da sessiz kalmaları ya da geçiştirici yanıtlar sunmalarının kaynağında kırılğanlık yatmamaktadır.

Pasif hoşnutsuzluk, görüşme sürecinde sözlü ifadeler kadar ipucu verebilecek olan sözsüz ifadelerin (Bengtsson ve Fynbo, 2018) takip edilmesi ile tespit edilebilir. Görüşme esnasındaki sessizlik anlarını başarısızlık olarak tanımlayan önceki çalışmaların (Jacobsson ve Akerström, 2013) aksine, Bengtsson ve Fynbo (2018, s. 21) özellikle tartışmalı konularda sessizliğin “*sosyal gerçeklikleri*” ortaya çıkarabileceğini iddia eder. Ancak ben bu makalede söz konusu sessizlik anlarının, görüşmecinin araştırmacının atfedilen içerideki olmasına dair beklentilerinden kaynaklanıp kaynaklanmadığını anlamının önemli olduğunu öne sürüyorum. Soruları yanıtlamaktaki tereddüt; ilgisizlik ve/ya soruya yönelik kayıtsızlıktan kaynaklanıyor olabilir. Öte yandan, atfedilen içerideki durumunda, görüşmecinin araştırmacıya dair önden beklenti sahibi olması şaşkın bir vücut dili ve/ya yüz ifadeleri şeklinde tezahür edebilir. İki durum arasındaki farkı görüşmelerimden örneklerle ele alacağım.

Sözlü olmayan tavırları tespit etmek aktif hoşnutsuzluğu tespit etmek kadar kolay olmadığından, karşılaştırmalı bir yaklaşım ile ele alacağım iki örnek üzerinden ilerleyeceğim ve bu örnekler üzerinden kayıtsızlık ile onaylamama arasındaki farkı ortaya koymaya çalışacağım. İlk örnek olarak, araştırmama ve yönelttiğim sorulara pek dikkat kesilmeyen bir görüşmeci ile yaptığım görüşmeyi ele alacağım. Bu örnekte görüşmecinin ilgisizliği, özellikle çocuk oyun alanları ve sokakların kullanımına dair yönelttiğim sorularda iyice belirginleşiyordu zira görüşmecinin dükkânı oyun alanına yakın bir kavşakta yer alıyordu. Sokakların kullanımı ve Suriyelilerin oyun alanlarındaki varlığına dair sorulara görüşmecinin verdiği yanıtlar genellikle es almaksızın kısa ve tipik “*bilmiyorum*”, “*ilgilenmiyorum*” ve rastgele “*evet*” ya da “*hayır*” gibi yanıtlardan oluşuyordu (N30). Yanıtları aynı zamanda “*neyse*”, “*öyle diyorlar ama ben bilmiyorum*” ve “*kim ne yaparsa yapısın*” gibi tabirleri de içeriyordu.

Buna mukabil, görüştüğüm bir başka dükkân sahibi (N36), yanıtlarında Suriyelilere yönelik nefretini gizlemiyor ve kendisine “*Suriyelilerin mahallede dükkân açmaları konusunda ne düşünüyorsunuz? Neden?*” sorularını yönelttiğimde ise yaklaşık 10 saniye kadar durakladıktan sonra şu cevabı verdi: “*Varlıklarından çok rahatsız oluyorum, çünkü birbirlerine arka çıkıp bizi dışlıyorlar.*” Bu noktada ne kast ettiğini açması için teşviklerde bulunsam da görüşmeci her seferinde benzer esler alarak aynı cevabı tekrarlıyor, bu esler esnasında da “*aslında bir şeyler söyledim ama neyse...*” manasına gelen yüz ifadelerinde bulunuyordu. Dahası, kendisine Suriyelilerin topluma entegre olup olamadığını ve bunun gerekçeleri hakkında ne düşündüğünü sorduğumda, kısaca “*kesinlikle entegre olamadılar çünkü onların sosyal hayatı çok farklı*” gibi kısa bir yanıt sundu. Yukarıda verdiğim ilk örnekle kıyaslandığında bu ikinci örnekte görüşmecinin tüm teşviklere rağmen cevap vermekten kaçınmasına yol açan farklı bir düşünce yapısı vardı. Bu noktada, hele ki yüz ifadeleri ve mimiklerle birlikte düşünüldüğünde, burada soruyu cevapsız bırakmaktan öte farklı bir sözlü olmayan ifade olduğunu savunuyorum.

Bunların yanı sıra, pasif hoşnutsuzluk aynı zamanda bir çeşit özdenetim olarak da karşımıza çıkabilmektedir. Bu durum görüşmecinin araştırmacıyı ya da araştırmacının amacını sorgulamaktan ziyade belli biçimlerde soruları cevaplamaktan kaçınmasında kendini gösterir. Pasif hoşnutsuzluğun bu yanı, görüşmecinin görüşme esnasında yaşadığı iç çatışmadan kaynaklanır. Bu beklentiler, De Andrade (2000) tarafından “kimlik değerlendirmesi” [*assessment of identity*] olarak adlandırılan, araştırmacının kendini görüşme yapılan topluluğa kıyasla ne seviyede içeride olduğunu değerlendirmesine oldukça paralellik göstermektedir. Örneğin, görüşmeciler sizi içerideki olarak görüp “dışarıdaki” olan bir grup hakkında yorumda bulunmaları gerektiğinde – elimizdeki vakada göçmenler – sizden bazı cevapları bilmenizi ya da verdikleri cevapları açıkça dile getirmeden sizin anlamanızı beklerler.

Daha iyi ifade edebilmek ve örnekleri çoğaltmak adına, ev sahibi topluluk mensuplarına Suriyelilerin varlığına dair sorduğum diğer sorulardan ilerleyeceğim. Görüşmeler esnasında, ev sahibi topluluk mensubu olan görüşmecilerime, Suriyelileri topluluklarında misafir etmek konusunda ne kadar rahat hissettiklerine dair birbirini takip eden yedi soru soruyordum. “Mahallede yaşayan Suriyelilerin mahalledeki parkı da kullanması konusunda ne düşünün-

yorsunuz?” diye sorduğumda Suriyelilerin parkları kullanmasını istemediklerine dair cevapları oto-sansürle sonuçlanıyor, bunu kısa sessizlikler ya da “*cevabı zaten biliyorsun...*” (N14, N37), “*Onlarla nasıl aynı yerde... Biliyorsun...*” (N22) gibi yarım cümleler takip ediyordu. Bu durum soruyu farklı bir şekilde tekrar yönelttiğimde veya cevaplarını biraz açmalarını rica ettiğimde daha da bariz bir hal alıyordu. Bu tarz cevaplar zamanla önceki bölümde bahsettiğim aktif hoşnutsuzluğa evriliyordu. Bu bölümde, pasif hoşnutsuzluğu tespit etmenin güçlüklerini ortaya koyarak atfedilen içerideki konumu söz konusu olduğunda, görüşmecilerin veri toplama esnasında sahip olabileceği beklentileri anlamakta son derece önemli olabilecek olan kayıtsızlık ile geçiştirme arasındaki farkları ele aldım.

Sonuç

Bu makalede, “atfedilen içerideki” kategorisini, göç araştırmalarındaki içerideki/dışarıdaki konumsallığında mevcut kategorileri genişleten yeni bir kategori olarak ortaya koydum. Bu yeni kategoriyi doğup büyüdüğüm şehir olan Bursa’da ev sahibi topluluk mensupları ile göçmen topluluk hakkında görüşmeler gerçekleştirdiğim saha araştırmamdaki deneyimlerimden yola çıkarak geliştirdim. Nitekim göç çalışmalarında, araştırmacının “ev sahibi topluluğun içinden” olduğu durumlarda ne yaşandığının yeterince ele alınmadığını düşünüyordum. Bu boşluğu doldurmak adına araştırmacı ve görüşmecinin etnik köken ve uyruktan ziyade aynı menşeden olma durumunun ortak bir zemin olarak ön plana çıktığı durumlara odaklandım. Dahası, söz ettiğim durumda görüşmeciler ev sahibi topluluktan olduğundan, çoğunlukla göçmen topluluklarla yapılan araştırmalarda mevzubahis olan etik kaygılar konumsallığın bu kategorisinde söz konusu değildi. Bu bulgular göç çalışmalarındaki konumsallık tartışmalarında farklı bir yaklaşım gerektiren yeni bir kategori ortaya koymamı sağladı.

Konumsallığa dair farkındalığın arttırılması bu makalede sözünü ettiğim zorlukların aşılmasında veri analizi açısından iki gerekçeyle önem teşkil ediyor. İlk olarak, görüşmeler kaçınılmaz olarak her zaman araştırmacının arka planı, inançları ve algı seviyesinden etkilenir. Ancak araştırmacının konumunun görüşmeciler tarafından nasıl algılandığına ve görüşmecilerin önceden belirli beklentileri olup olmadığına değin gözlemlenmek, daha iyi bir analizi mümkün kılacaktır. Bu durum özellikle ev sahibi topluluk mensupları ile ortak bir menşee ait olma durumunun söz konusu olduğu saha araştırmaları için daha da önem kazanmaktadır. İkinci olarak, bu makalede gösterdiğim üzere görüşmecilerin tepkileri çeşitlilik göstermektedir. Bu farklılıklara değinebilmek ve görüşme esnasında görüşmeciyle – yönlendirici soru yöneltmeksizin – müzakerelerde bulunabilmek, araştırmacının yaratıcı çözümler geliştirmesine yardımcı olacaktır. Bu, özellikle görüşmecilerin yanıtlarını değerlendirme esnasında önem kazanmaktadır.

Atfedilen içerideki kategorisini ortaya koyarken bir yandan da bu makalede ele almakta yetersiz kaldığım noktalar olduğunun farkındayım. Örneğin, atfedilen içerideki araştırmacıların başka bağlamlarda da benzer tecrübeler yaşayıp yaşamayacağı sorusu hala araştırılmayı

bekliyor. Ayrıca araştırmacı atfedilen içerideki olduğunda veri toplama sürecini etkileyen başka unsurlar olup olmadığı da araştırılması gereken sorular arasında yer alıyor. Bunların yanı sıra, atfedilen içerideki konumsallığını, odak grubu yöntemi gibi göç çalışmalarında kullanılan diğer niteliksel yöntemlerde de gözlemlemek ilginç olacaktır. Ev sahibi topluluk mensuplarını konumsallığın bir parçası olarak alan daha geniş bir bakış açısı, göç alanında çalışan akademisyenlerin daha derinlemesine analizlerde bulunmasına olanak sağlayacaktır.

- 1 “Ev sahibi topluluk” terimi İngilizcedeki “host community member” çevirisi olarak kullanılmaktadır. Göçmen grubun yerleştiği bölgedeki yaşayan bireyleri tek bir kavramda toplamak adına (özellikle etnik köken farklılıklarında kapsayıcı olmak için) bu terim seçilmiştir.

Referanslar

- Al-Makhamreh, S. S. ve Lewando-Hundt, G. (2008). Researching “at home” as an insider/outsider. gender and culture in an ethnographic study of social work practice in an Arab society. *Qualitative Social Work: Research and Practice*, 7(1), 9–23.
- Asselin, M. E. (2003). Insider research. Issues to consider when doing qualitative research in your own setting. *Journal for Nurses in Staff Development*, 19(2), 99–103.
- Bansak, K., Hainmueller, J. ve Hangartner, D. (2016). How economic, humanitarian, and religious concerns shape european attitudes toward asylum seekers. *Science*, 354(6309), 217–222.
- Bansak, K., Hainmueller, J. ve Hangartner, D. (2017). Europeans support a proportional allocation of asylum seekers. *Nature Human Behaviour*, 1(0133).
- Bengtsson, T. T. ve Fynbo, L. (2018). Analysing the significance of silence in qualitative interviewing: questioning and shifting power relations. *Qualitative Research*, 18(1), 19–35.
- Berger, R. (2015). Now I see it, now I don't: researcher's position and reflexivity in qualitative research. *Qualitative Research*, 15(2), 219–234.
- Bonner, A. ve Tolhurst, G. (2002). Insider-Outsider Perspectives of Participant Observation. *Nurse Researcher*, 9(4), 7–19.
- Bourke, B. (2014). Positionality: Reflecting on the research process. *The Qualitative Report*, 19(33), 1-9.
- Brannick, T. ve Coghlan, D. (2007). In Defense of being “native” the case for insider academic research. *Organizational Research Methods*, 10(1), 59–74.
- Brinkmann, S. (2013). *Qualitative Interviewing*. Oxford University Press.
- Carling, J., Bivand Erdal, M. ve Ezzati, R. (2014). Beyond the insider–outsider divide in migration research. *Migration Studies*, 2(1), 36–54.
- Chavez, C. (2008). Conceptualizing from the inside: advantages, complications, and demands on insider positionality. *The Qualitative Report*, 13(3), 474–494.
- Corlett, S. ve Mavin, S. (2017). ‘Reflexivity and researcher positionality. Corlett, S., Mavin, S. (Ed.), *The SAGE Handbook of Qualitative Business and Management Research Methods: History and Traditions* içinde (s. 377–398). SAGE Publications.

- Cui, K. (2015). The insider–outsider role of a Chinese researcher doing fieldwork in China: The implications of cultural context. *Qualitative Social Work: Research and Practice*, 14(3), 356–369.
- De Andrade, L. L. (2000). Negotiating from the insider: Constructing racial and ethnic identity in qualitative research. *Journal of Contemporary Ethnography*, 29(3), 268–290.
- Drury, J. ve Scott, C. (2001). Bias as a research strategy in participant observation: The case of intergroup conflict. *Field Methods*, 13(1), 47–67.
- Dwyer, S. C. ve Buckle, J. L. (2009). The space between: on being an insider-outsider in qualitative research. *International Journal of Qualitative Methods*, 8(1), 54–63.
- Ergun, A. ve Erdemir, A. (2010). Negotiating insider and outsider identities in the field: “Insider” in a foreign land; “outsider” in One’s own land. *Field Methods*, 22(1), 16–38.
- Gawlewicz, A. (2016). Language and translation strategies in researching migrant experience of difference from the position of migrant researcher. *Qualitative Research*, 16(1), 27–42.
- Glick Schiller, N. ve Caglar, A. (2009). Towards a comparative theory of locality in migration studies. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 35(2), 177–202.
- Henry, M. G. (2003). “Where are you really from?”: Representation, identity and power in the fieldwork experiences of a South Asian diasporic. *Qualitative Research*, 3(2), 229–242.
- Jacobs-Huey, L. (2002). The natives are gazing and talking back: Reviewing the problematics of positionality, voice, and accountability among “native” anthropologists. *American Anthropologist*, 104(3), 791–804.
- Jacobsen, K. ve Landau, L. B. (2003). The dual imperative in refugee research: Some methodological and ethical considerations in social science research on forced migration. *Disasters*, 27(3), 185–206.
- Jacobsson, K. ve Akerstrom, M. (2013). Interviewees with an agenda: Learning from a “failed” interview. *Qualitative Research*, 13(6), 717–734.
- Kaiser, K. (2012). Protecting confidentiality. Gubrium, J. F. et al. (Ed.), *The SAGE Handbook of Interview Research: The Complexity of the Craft* içinde (s. 457–464). SAGE.
- Kauffman, K. S. (1994). The insider/outsider dilemma: Field experience of a White researcher “getting in” a poor Black community. *Nursing Research*, 43(3), 179–183.
- Kusow, A. M. (2003). Beyond Indigenous authenticity: Reflections on the insider/outsider debate in immigration research. *Symbolic Interaction*, 26(4), 591–599.
- Labaree, R. V. (2002). The risk of “going observationalist”: Negotiating the hidden dilemmas of being an insider participant observer. *Qualitative Research*, 2(1), 97–122.
- Leung, M. (2015). “Talk to her, she is also Chinese”: A Reflection on the spatial-temporal reach of coethnicity in migration research. *Forum: Qualitative Social Research*, 16(2).
- Major, C. H. ve Savin-Baden, M. (2011). Integration of qualitative evidence: Towards construction of academic knowledge in social science and professional fields. *Qualitative Research*, 11(6), 645–663.
- Merton, R. K. (1972). Insiders and outsiders: A chapter in the sociology of knowledge. *American Journal of Sociology*, 78(1), 9–47.
- Morosanu, L. (2015). Researching coethnic migrants: Privileges and puzzles of “insiderness”. *Forum: Qualitative Social Research*, 16(2).

- Nowicka, M. ve Cieslik, A. (2014). Beyond methodological nationalism in insider research with migrants. *Migration Studies*, 2(1), 1–15.
- Portes, A. ve Sensenbrenner, J. (1993). Embeddedness and immigration. *American Journal of Sociology*, 98(6), 1320–1350.
- Pustulka, P., Bell, J. ve Trabka, A. (2019). Questionable insiders: Changing Positionalities of interviewers throughout stages of migration research. *Field Methods*, 31(3), 241–259.
- Rathbun, B. C. (2008). Interviewing and qualitative field methods: Pragmatism and practicalities. Box-Steffensmeier, J. M., Brady, H. E. ve Collier, D. (Ed.) *The Oxford Handbook of Political Methodology* içinde (s. 685–702). Oxford University Press.
- Ryan, L. (2015). “Inside” and “outside” of what or where? Researching migration through multi-positionalities. *Forum: Qualitative Social Research* 16(2).
- Ryan, L. ve Golden, A. (2006). “Tick the box please”: A reflexive approach to doing quantitative social research. *Sociology* 40(6), 1191–200.
- Sidaway, J. D. (2000). Recontextualising positionality: Geographical research and academic fields of power. *Antipode*, 32(3), 260–270.
- Silverman, D. (2017). How was it for you? The interview society and the irresistible rise of the (poorly analyzed) interview. *Qualitative Research*, 17(2), 144–158.
- Skrutkowaski, M. (2014). Doing research in your own organization: Being native, going stranger. Jeanes, E. ve Huzzard, T. (Ed.), *Critical Management Research: Reflections from the Field* içinde (s. 101–118). SAGE Publications.
- Sözen, Y. (2020). Halkın iradesi demokrasiye karşı: Türkiye’de popülist otoriterleşme. *REFLEKTİF Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 9–30.
- Tansel, C. B. (2019). Reproducing authoritarian neoliberalism in Turkey: Urban governance and state restructuring in the shadow of executive centralization. *Globalizations*, 16(3), 320–335.
- Tarrant, A. (2014). Negotiating multiple positionalities in the interview setting: Researching across gender and generational boundaries. *The Professional Geographer*, 66(3), 493–500.
- Topak, O. (2017). The Making of a Totalitarian Surveillance Machine: Surveillance in Turkey under AKP Rule. *Surveillance & Society*, 15(3/4), 535–542.
- Weiner-Levy, N. ve Queder, S. (2012). Researching my people, researching the “other”: Field experiences of two researchers along shifting positionalities. *Quality & Quantity*, 46(4): 1151–1166.
- Wimmer, A. ve Glick Schiller, N. (2003). Methodological nationalism, the social sciences, and the study of migration: An essay in historical epistemology. *International Migration Review*, 37(3), 576–610.
- Yesil, B. ve Sozeri, E. K. (2017). Online surveillance in Turkey: Legislation, technology, and citizen involvement. *Surveillance & Society*, 15(3/4), 543–549.
- Zapata-Barrero, R. ve Yalaz, E. (2018). Introduction: Preparing the way for qualitative research in migration studies. Zapata-Barrero, R. ve Yalaz, E. (Ed.), *Qualitative Research in European Migration Studies* içinde (s. 1–8). Springer.
- Zapata-Barrero, R. ve Yalaz, E. (2019). Qualitative migration research ethics: Mapping the core challenges. *GRITIM-UPF Working Paper Series* No. 42.

